

„In Valea Cucului” de Mihai Beniuc — Teatrul Național „I. L. Caragiale”

Radu Lupan

O REMARCABILĂ COMEDIE SATIRICĂ

Remarcabila comedie a lui Mihai Beniuc: *In Valea Cucului*, prezentată recent pe scena Teatrului Național, aduce din nou în discuție câteva din problemele esențiale ale satirei și menirii ei actuale. Discutarea acestor probleme poate îngădui o mai deplină apreciere a piesei, interesantă din multe puncte de vedere în configurația dramaturgiei noastre de azi.

Comedia lui Mihai Beniuc demonstrează că pot fi relevate fenomene sociale care se opun dezvoltării spre socialism fără a se aluneca în negativism; că pot exista personaje pozitive care să se opună cu o reală putere — artisticește vorbind — personajelor negative, că înfrângerea acțiunilor dușmănoase și a celor care le săvârșesc poate și trebuie să decurgă din însăși logica internă a lucrării. Se înțelege, cei care au încercat a crea comedii inspirate din actualitate nu au negat decât rareori — teoretic vorbind — aceste principii fundamentale. Le-au negat însă, de cele mai multe ori, practic. Și astfel s-a făcut că după *Mielul turbat* sau *Ziariștii*, nici o comedie nu a izbutit să rețină în chip deosebit atenția spectatorilor și a criticii, pentru acuitatea și veridicitatea cu care ar reflecta și ar interpreta realitățile noastre. Și mai ales pentru perspectiva pe care ar oferi-o asupra direcției dezvoltării sociale.

Piesa lui Mihai Beniuc vădește de la început — spun aceasta pentru că am citit-o întâi și apoi am văzut-o jucată pe scenă — o profundă conștiință partinică în interpretarea fenomenelor asupra cărora se oprește. „Pentru ca satira să fie într-adevăr satiră și să-și atingă scopul — spunea undeva Șcedrin — trebuie în primul rând să-l facă pe cititor să simtă acel ideal de la care a pornit creatorul ei”.

Și acest ideal îl simți afirmat nu în chip declarativ, ci prin întreaga desfășurare a acțiunii, care concură în chip inevitabil în a demasca și condamna pe dușman, nu numai pe scenă, ci și în conștiința spectatorului. Comedia relevă astfel acea trăsătură caracteristică și poeziei lui Mihai Beniuc — pasiunea revoluționară a luptei pentru realitatea socialistă.

Așa cum arăta și poetul, unul din faptele și motivele piesei se găsea în germene într-o baladă din volumul „Inima bătrînului Vezuviu“, intitulată „Sus în codru pe Vlădeasă“.

Poemul vorbea despre o bandă de dușmani ai regimului, care, fugind de pedeapsă, așteaptă în codri alte vremuri. Așteaptă în zadar, măcinîndu-se, împuținîndu-se, pînă cînd ultimul bandit, părăsit și înnebunit de zadarnice așteptări, se va spînzura. Ironie, dar și ca o condamnare definitivă, răsună ultima strofă a poemului: „N-au venit americanii, / N-au venit. Zburară anii, / Iar puterea popu-lară / E stăpînă peste țară!“

Ideea aceasta s-a asociat unei mai vechi istorisiri — de altfel, originea pie-sei, precum o mărturisește însuși autorul, s-ar situa cam prin anii 1951-52 — a ticăloșiilor săvîrșite de președintele întovărășirii din satul Briha, Ilisie Holdemulte. Ea se afla în nuvela *Hada lui Vîrnav*. (Holdemulte va mai fi amintit, de astă dată cu o pronunțată nuanță satirică și în poemul „Alți tineri vin...“ din volumul „Călători prin constelații“ — „Mai e tot președinte Holdemulte? Mai umblă mî-nios ca un curcan / De critica ce i-am adus-o eu / În povestirea — „Hada lui Vîrnav“). În nuvelă sînt pagini care cuprind în fapt subiectul comediei, uneori chiar și sub-stanța, puțin deosebită, a unor replici, sau detalii care vor avea o semnificație deosebită în piesă (discuția despre întovărășire, incidentul cu „becheșul“ etc.). Am socotit necesar să amintesc aceste detalii, nu numai pentru a releva legăturile mai vechi sau mai noi ale comediei cu restul operei poetului, cît mai ales pentru a urmări mai bine sensul transformării și amplificării celor cîteva fapte în piesa de azi.

În *Valea Cucului* debutează cu o discuție despre rostul teatrului în genere. Discuția se poartă între Toma Căbulea, țaran mai în vîrstă, membru al întovărășirii din sat și fiica sa, Cățița, care abia s-a întors de la București. Intențiile autorului sînt limpede enunțate de la început. Dacă faptele lui Holdemulte — personaj și el în piesă — și ale celor care-i sînt complici trebuie demascate, apoi calea cea mai bună nu e alta decît teatrul. (Autorul alege comedia, pentru că în mașinațiile lui Holdemulte și ale bandei sale nu e numai primejdie, ci și o puternică doză de ridicol. Iar în dezvăluirea acestor două laturi, mînia poate merge împreună cu batjocura nimicitoare.) Dar iată-o pe Cățița, explicîndu-i tatălui ei, într-un limbaj viu și plastic, cum vine povestea cu teatrul:

„CĂTIȚA: Tată, nu te pricepi, spunu-ți. Omul învață de la teatru. Vede că sînt dușmani și hoți și devine mai vigilant.“

La care Toma, cu umorul ce-i însoțește mereu vorbele, îi spune:

„Da' nu cumva se fac mai vigilenți tîlharii și se ascund mai bine de partid?“

Replica fetei e lămuritoare.

„CĂTIȚA: Ei! Cum? Tot poporul devine mai vigilant. Se deschid o mie de ochi și se uită. Și o mie de ochi văd mai bine. Încep să înțeleagă, încep să ajute. Oricum, hoții și dușmanii se răresc, dacă toți ajută la plivit“.

Aceasta este, așadar, menirea teatrului satiric, așa o definește dramaturgul încă de la început, și iată de ce faptele lui Holdemulte trebuiau prezentate în cu-prinsul unei comedii. Ideea formulei „teatru în teatru“, anunțată numai deocam-dată de Toma Căbulea, e așadar o idee organică piesei și nu un simplu procedeu. Iar bătrînul întovărășit o formulează cu pregnanță.

„TOMA : ...Noa ! Hai să-ți spun. Uite ce m-am gândit. Ce-ar fi să facem și noi teatru adevărat, teatru cum zici tu, și să-l demascăm pe cineva, să zicem pe Colac cu mișcolanțiile lui ? Colac să fie și el la teatru nostru în rindul întâi, unde-i place să stee ca un domn ! Și să facem să se vadă ca-n oglindă” (s.n.)

Firește, formula „teatru în teatru” nu-i nouă, deși e ades întâlnită în dramaturgia contemporană și, mai ales, în teatrul occidental. Dar, acolo ea e folosită tocmai pentru a se exagera caracterul cu totul convențional al dramaturgiei, e folosită tocmai pentru a desprinde cu totul teatrul de realitate. În piesa lui Mihai Beniuc însă „teatru în teatru” e folosit pentru a se demonstra în chip original un adevăr cu totul opus și anume că dramaturgia e inspirată din realitățile vieții și trebuie să servească transformării acestei realități.

Primul act, unde sînt discutate, pitoresc și sub o înșelătoare înfățișare modestă, probleme serioase de teatru, de satiră realist-socialistă, conține de altfel, nu puține aluzii polemice la adresa acelor scriitori care-s „ocupați tot anul pe la casele de odihnă” și nu trăiesc din plin realitatea zilelor noastre. Aparent expozitiv, acest prim act a și fost tratat, din păcate, în spectacol, în ciuda unei concepții regizorale, altminteri plină de nerv și subtilitate, ca atare. Este adevărat, aici încă nu se înfruntă caractere, dar se definesc intenții, se prevede într-un fel o luptă nici prea simplă, nici prea ușoară. Și în care, pentru a se demasca urzilele dușmanului, va trebui folosită și arma mai subtilă a *inventării* unei realități posibile, dacă nu cumva și existente. Lupta e necruțătoare, dar plină de neprevăzut, și ajutorul *cuvîntului* nu e de disprețuit.

Cînd povestește învățătorului Ignat Bădescu pilda cu mărgeaua, bătrînul Toma Căbulea anunță de fapt toate acestea :

„TOMA : Știi cum fac șerpii mărgeaua ? S-adună toți grămadă, unii peste alții, se-mpletesc, se sucesc, se răsucesc, le curg balele și pînă la urmă mai marele lor se ridică peste grămadă cu un mărghăritar strălucitor în gură. Cu mărgeaua șarpelui poți omorî pe oricine, dacă i-o pui într-un pahar de băutură numai o clipă, cît ai scăpăra din amnar. Dar, dacă dai peste șerpi, înainte de a fi ieșit mai marele lor deasupra și strigi : «Mărgeaua», deodată se-mprăstie toți, care încotro, și poți călca-n picioare toată «adunarea lor generală», de speriați ce-s. Așa fac și pe la noi cîțiva, mărgeaua să ne-o bage după aceea nouă în băutură. Noi să facem teatru și să strigăm înainte de-a fi ei gata : «Mărgeaua»”.

Iată dar, cum dintr-o discuție despre teatru — semnificativă dincolo de ce-am spus și dacă ne gândim la cei care o poartă în chipul cel mai firesc — tabloul întâi se transformă de fapt într-o meșteșugită schițare a caracterului conflictului ce-i va opune pe eroii comediei. Conflict care a și început să se desfășoare într-un ritm tot mai rapid. E de altfel ceea ce a intenționat, probabil, să sublinieze și regia, mutînd singura pauză a spectacolului după tabloul trei, trecînd astfel peste finalul actului întâi.

Și într-adevăr, în aceste trei tablouri încep să se acumuleze tot mai multe elemente care precipită dezlegarea misterului ce învăluie „rețeaua subterană” de dușmanii din sat. Și tot aici se conturează acele trăsături ale dușmanilor, care-i fac în același timp și de disprețuit și ridicoli.

Precum spune Cernîșevski în „Studii de estetică” : „Comicul este goliciunea și nimicnicia acoperite cu un înveliş avînd pretenție de conținut și de valoare reală”. Mitru Colac zis Holdemulte, președintele întovăririi din Valea Cucului, bogătan pozînd în comunist devotat, Lupoia, sectanta „pocăit”, Fugătă, legionarul fugar și asouns, nutresc speranțe zadarnice, ca și tîlharii de pe Vlădeasa, în revenirea vechiului regim datorită sprijinului străin. De ce însă aici e comică, deși nu lipsită de primejdie, această opoziție față de noile așezări, în timp ce în balada amintită la început ea era doar disperată ? Acolo, împotrivirea se măcina în deznadejde și în gol, încă de la început. Aici, în piesă însă, ea e de două ori ridicolă.

★

Moment din tabloul 4

În primul rînd, pentru că însăși dezvoltarea socială, înaintarea și consolidarea cuceririlor regimului socialist — „Iar puterea populară / E stăpîină peste țară” — fac absurdă, lipsită de rațiune o asemenea atitudine. Și în al doilea rînd pentru că, tocmai din motivul arătat mai sus, al forței și puterii noilor așezări, dușmanii, ca să se poată menține, ca să-și poată urmări cît de cît scopurile, sînt siliți să se arate „sprijinitori” ai regimului.

Holdemulte încearcă astfel să-i ducă de nas pe întovărășiți și să le propună o mai „bună” repartizare a pămînturilor. Atît de „bună”, încît dacă se aproba, spune Toma Căbulea, „ne trezeam cu chiaburia făcută la loc”. Violența greoaie a lui Holdemulte n-a mai prins. Țăranii săraci au protestat. Și, cum își mărturisește el însuși înfrîngerea în fața mentorului său între rele, legionarul Fugătă, degeaba a invocat principii, de care e, în fapt, cu totul străin.

HOLDEMULTE : ...Am început și eu cu „partidul”, cu „poporul”, cu „dictatura proletariatului”, am apăsât pe „alianța țăranilor cu muncitorii”, am băgat și „lupta de clasă” în foc...

FUGĂTĂ : Hm ! Și ?

HOLDEMULTE : Hm ! Hm !

Cam acesta e ecoul trezit de vorbele demagogice ale președintelui. Contradicția dintre ceea ce pretinde că e și ceea ce este în realitate devine tot mai vizibilă. Ca atare și comicul pe care-l suscită devine tot mai accentuat. În acest tablou, în care își dau tot mai mult seama că pierd terenul, și președintele și Fugătă, se îmbată totuși cu speranța că „las-că vin ei” și se întorc vremurile de altă dată.

Dar, la cel mai mic semnal de alarmă, unuia „i se destramă izmenele pe el de spaimă“, iar celălalt „o tunde iepurește“ pe fereastră. Aceasta nu înseamnă că nu sînt încă periculoși. Bătrînul Căbulea, care-i dibăcește, dar nu are încă dovezi ca să-i poată demasca, e împușcat în picior de Fugătă care dispăre în noapte. Dar va fi prins și lațul se va strînge și mai mult în jurul ticăloșilor. Și astfel, deși ei cred încă în superioritatea lor, totuși, la prima amenințare, se clatină.

Lupoia, un altul dintre personajele bine realizate ale comediei, e mai vicleană și mai bună de gură decît Holdemulte. Ea își îngăduie să-i ia în bătaie de joc pe acei care vin să o întrebe dacă nu se înscrie cumva în întovărășire. Ipocrită, și mult mai abilă decît președintele, ea nu refuză: „Mă-nscriu, spune Lupoia, aparent de acord, dar să nu mai fie altul care să se înscrie după mine“. Și totuși pînă la urmă o cuprinde spaima, o spaimă care o prăbușește în ridicol. (În fapt ea fusese înșelată asupra realelor intenții ale celor care veniseră să o poștească să intre în întovărășire. Secretarul și ceilalți o întrebau numai cu scopul de a o face mai puțin suspicioasă, mai puțin prudentă.)

Cine crede că-și poate rîde de nou, sfîrșește prin a deveni el însuși obiect de ris. Personajele împotriva cărora se îndreaptă satira necruțătoare a dramaturgului se mișcă într-o lume în care superioritatea etică a adevăraților luptători pentru biruința așezărilor socialiste e zdrobitoare. Contrastul acesta acuză și mai puternic josnicia și ticăloșia morală a dușmanilor.

Holdemulte are o substanță umană care dezmente fundamental înfățișarea pe care încearcă să o ia. Inconsistența lăuntrică a acestui „erou“ e vădită. Fricos, el încearcă să pozeze în curajos, dar nu face altceva decît să-și tiranizeze nevasta, Solomia, o femeie de bun simț, de care e de altfel străin. Dușman înrăit, el folosește o frazeologie goală cu caracter aparent revoluționar, dar cînd își epuizează blestemele o înjură pe nevastă-sa, spunîndu-i: „Călca-te-ar lupta de clasă“. El are pretenția ridicolă de a fi în fruntea bucatelor, dar la cea mai mică amenințare a maiorului fugar, răspunde umil: Să trăiți!

Lupoia e o lacomă de pămînt, de averi, precum fusese în trecut, de plăceri. Dar se deghizează într-o sfințită și „pocăită“ femeie. Nu ezită, însă, pentru a-l supune și mai mult pe Holdemulte planurilor ei, să traficeze cu farmecele tinerei sale fete, Ruja. Rugăminți, amenințări, batjocuri, totul e folosit, pentru a-l ține în frîu pe președinte: „Zi, colectivă-ți trebuie!... Mai pupi tu pe Ruja, îți spun eu unde...“ Sau altă dată: „Dacă faci colectivă, nu mai sugi tu dulceață din trupul ei, șarpe bătrîn ce ești. Îi rămînea să rozi iască uscată, pe Solomia ta“.

Amenințările, ca și urzilele dușmanului din sat vor fi spulberate însă prin ingeniozitatea și superioritatea reală a forțelor moului, a unor personaje ca Toma Căbulea, Ciul, instructorul de partid, ca și a celorlalți oameni cinstiți. Cu ajutorul unui „dramator“, Eduard Forțian, adus din București de către învățătorul Bădescu, Căbulea aranjează montarea unei piese la căminul cultural. Prezentată în repetiție generală, piesa îl face pe Holdemulte să se demaște și să recunoască legăturile care există între el și legionarul Fugătă, Lupoia, Hinea ș.a. Pe scena căminului apare un „actor“, Rugătă, care poartă becheșul președintelui, becheș luat de Fugătă în noaptea cînd dispăruse din casa acestuia. Președintele se repede să-și ia scurta, regăsită în sfîrșit. Și nu mai poate da înapoi. Fugătă — arestat, dar pus să joace în piesă — mărturisise împrejurările în care intrase în posesia becheșului.

„Rețeaua subterană“ — cum se numește piesa prezentată la cămin — a fost astfel dată la iveală. Dușmanii sînt demascați și arestați. Colac cu „mișcolanțiile“ lui a fost pus în „teatru“ și s-a văzut astfel „ca-n oglindă“. Și toți oamenii cinstiți au ajutat la „plivit“. Și bătrînul Căbulea, și scriitorul Forțian, și instructorul de partid, Ciul, și „artiștii“ de la cămin care l-au făcut pe Holdemulte să se dea în fapt.

Plin de mișcare și expresivitate, tabloul final al actului trei, realizat de regie cu o mină sigură și dibace, capătă într-adevăr savoarea și culoarea inițială a „teatrului în teatru“ — formulă care exprimă, de fapt, participarea poporului la alcătuirea pieselor — în comedia lui Mihai Beniuc, expresie figurată a participării marelui la demascarea și zdrobirea dușmanilor vremurilor de azi. Tabloul final al piesei e, astfel, un răspuns prin acțiune la discuția din primul act, care enunța un

principiu, abstract în aparență, dovedit însă pînă la urmă a fi generator al unei reale substanțe teatrale. Și astfel, desfășurarea acțiunii constituie o demonstrare artistică valoroasă a ideii, în numele căreia este întreprinsă satira, a unui teatru care, pornind de la realitate, apără de uneltirile dușmanilor ceea ce e mai prețios în această realitate.

Apărarea aceasta este întreprinsă, așa cum spuneam încă de la început, printr-o neîncetată ofensivă a forțelor noului. De aceea și înfringerea dușmanilor nu decurge din necesități exterioare, ci din însăși logica internă a acțiunii. Faptul că demascarea nu se produce dintr-un început, nu trebuie nă ne dea impresia că superioritatea forțelor sociale care luptă pentru izbînda relațiilor socialiste în Valea Cucului este îndoielnică. Nu trebuie să uităm că atitudinea lui Căbulea este limpede, în această privință, încă din primul tablou. Umorul său relevă superioritatea pe care i-o dă conștiința contradicției surprinse de el, între ceea ce pare cîstit în aparență și ceea ce de fapt simte că nu e așa. (De aceea îl tot împunge pe Holdemulte, îl pune pe Bădescu să-l cheme pe „dramatorul” Forțian de la București, organizează reprezentafia de la cămin etc., etc.) Umorul lui Căbulea are un ascuțit critic pronunțat, îndreptat îndeosebi împotriva răului social, împotriva falsității. Umorul acesta nu-l părăsește nici în clipele cînd, rănît, încearcă să pună totuși la cale reprezentația teatrală de la cămin. Căbulea nu e un zeflemisitor de felul său, ci, și în aceasta constă farmecul și vigoarea realistă a acestui tip, e un om dotat cu o inteligență nativă plină de pătrundere și de mobilitate.

Pe cîstitul și pitorescul Ghiță Ropoteală, Căbulea îl atinge în treacăt cu o binevoitoare ironie: „Ni mă ni! că înțelept martor ți-ai ales. Ropoteală strigă „Trăiască” și dacă-i spui că a ieșit un H.C.M. că toți oamenii din Valea Cucului să vină la Sfat în fiecare dimineață, să le deie președintele o palmă”. În schimb, cînd e vorba de Holdemulte, umorul său devine sfichiuitor, ironia se transformă în sarcasm. Referindu-se la faptul că-i vînduse o optime de batoză, Toma îi spune lui Holdemulte: „Și știai că se naționalizează batozele.. Eh! cum a zis unul cînd s-a ars cu păsatul fierbinte: «Sus e cerul». Dar n-a spus ce-l doare. Și s-a ars al doilea și a zis: «Mare-i lumea!» Și nici el n-a spus că s-a ars. S-a ars și al treilea și s-a uitat la ceilalți și-a zis: «Mulți cîni sînt în ea! Io-s al treilea...»”.

Și totuși, bănuindu-l pe președinte că e în legătură cu ceilalți tîlhari care acționează în Valea Cucului, Căbulea nu se priește să ia vreo hotărîre, ci se silește să determine o serie întreagă de oameni să participe la demascarea lor. Are răbdare, o răbdare care se hrănește cu pilde izvonite dintr-o înțelepciune sfătoasă și, chiar cînd e lovit direct, nu abandonează lupta. Ajutat de forța calmă și pricepută a lui Ciul, instructorul de partid, de „dramator” și de ceilalți oameni cinstiți, bătrînul Toma va destrăma în cele din urmă urzelile dușmanilor care urmăresc să spargă întovășirea, să frizeze mersul spre socialism al satului.

Inventivitate, umor, superioritate morală, iată ce caracterizează acest personaj memorabil și rar întîlnit în comedia noastră nouă. Tipul acesta de țaran se distinge prin complexitatea fizionomieii sale spirituale, măturie atît a vremurilor noi care au schimbat fundamental satul din zilele noastre, cît și a unor multiple resurse interioare, se distinge de asemenea prin autenticul său umor sănătos și pitoresc, umor care-i însoțește atît vorba cît și fapta. Un personaj pozitiv în comedie care să aibă și un real umor nu e un lucru prea obișnuit în comediiile noastre și acest lucru trebuie subliniat cu tărie.

Pregnant conturate sînt și alte personaje pozitive ale comediei. De aici decurge și veridicitatea, ca și caracterul convingător al zdrobirii forțelor dușmane, condamnate nu de autor, din afara piesei, ci de forțele pozitive care se află și acționează în piesă, întruchipate în existența unor personaje care capătă viață uneori fie numai și din cîteva replici. Și pe lîngă caracterele principale, definite cu o remarcabilă forță a detaliului caracterologic care confirmă ansamblul, cum ar fi Toma Căbulea, Ana Lupoia sau Mitru Colac zis Holdemulte, trebuie să semnalăm, ca una din trăsăturile talentului de dramaturg al lui Mihai Beniuc, posibilitatea de a crea personaje care să prindă viață doar din cîteva trăsături. E cazul cu pitorescul Ghiță care e și el „democrat-popular” și „drăguț cu partidul”, cu paznicul căminului, Șcleapt, cu predicatorul Rac, cu Solomia ș.a. Contribuie mult la această putere de a trezi viața limba savuroasă și plastică vorbită de perso-

najele comediei, o limbă care capătă întotdeauna mlădierea cerută de intențiile sau sentimentele eroilor.

***

Vorbind despre modul în care muncitorii luptă împotriva burgheziei, Engels remarcă în Prefața sa la „Războiul țărănesc german” că: „ei duc de obicei lupta cu un umor care este cea mai bună dovadă că sînt siguri de cauza lor și conștienți de superioritatea pe care o au”. Această observație mi se pare că este deosebit de sugestivă pentru poziția de pe care trebuie întreprinsă în satiră demascarea a tot ce se opune înaintării noastre spre socialism. Partinitatea în satiră, tendința scriitorului trebuie să se exprime fără nici un echivoc, direct și deschis. De aceea, nu este vorba numai de o conștiință deosebit de clară a esenței proceselor despre care se vorbește, ci și de o afirmare netă a principiilor în numele cărora se întreprinde satira. Este limpede așadar că se poate scrie o comedie care să înfățișeze uneltirile unor dușmani ai transformării socialiste a agriculturii, acționînd undeva, într-unul din satele țării noastre. Dar, numai de pe această poziție a siguranței, a superiorității cauzei noastre, a certitudinii că înseși așezările noastre fac imposibilă continuarea pe un timp îndelungat a mașinațiilor dușmanilor. Și din conștiința acestei siguranțe și superiorități izvorăște acel umor, despre care vorbește Engels, acel ris nimicitor față de dușman, care nu este numai de disprețuit, dar e și de ridiculizat.

Risul, care cuprinde un element critic pronunțat îndreptat împotriva răului social, e și negație și afirmație. Risul pe care-l suscită replicile remarcabilei comedii a lui Mihai Beniuc *In Valea Cucului*, la lectură sau în spectacol, e o măturie a partinității cu care e scrisă această piesă, partinitate în numele căreia se neagă și se condamnă ceea ce e în contradicție cu aspirațiile artistului, cu aspirațiile maselor, și în numele căreia se afirmă ceea ce corespunde cu aspirațiile scriitorului, cu aspirațiile maselor. Limpezimea scopului a îngăduit crearea unor memorabile personaje care să-l exprime cu pregnanță și cu veridicitate.

În aceasta rezidă, cred, și explicația reușitei acestei comedii. Autorul a știut să considere oamenii și faptele de pe o poziție partinică netă, în lumina căreia aparentele cît și substanța lor au apărut conturate cu deosebită vigoare.

Creator al unei comedii cu adevărat satirice inspirate din viața de azi a satelor, Mihai Beniuc se dovedește a fi un dramaturg plin de resurse, iar piesa sa este sortită unei lungi călătorii care a și început de altfel, ducîndu-i pe oamenii din Valea Cucului mereu pe alte scene.

***

Cîteva cuvinte despre spectacolul prezentat în competența și comprehensiva regie a lui Sică Alexandrescu, dorind a lăsa comentarea mai amplă a sa pe seama cronicarilor de specialitate.

Primatul textului este, precum se știe, o cerință fundamentală a regiei. Cu atît mai mult el s-a impus regizorului în această piesă, unde textul are valori, din păcate, nu întotdeauna prezente în comediiile noastre. Ceea ce aș vrea să subliniez e faptul că s-a înțeles nu numai just, ci și creator, pe plan de spectacol, că scopurile celui „teatru în teatru”, care călăuzește într-un fel acțiunea comediei, trebuie să ne apară nu ca simple afirmații programatice, ci să devină însăși baza acțiunii. Tabloul final, o excepțională reușită a spectacolului, a dovedit aceasta, din plin. Mișcarea, vivacitatea, verva lui au făcut din acest tablou o replică vie a discuției din primul act.

Toma Căbulea în interpretarea lui Vasiliu-Birlic a căpătat o autenticitate și realitate care au contribuit la crearea unei atmosfere deosebit de veridice, la care și actorii Al. Giugaru (Holdemulte), Natașa Alexandra (Ana Lupoaja), Niki Atanasiu (Fugătă), Marcel Anghelescu (Ghiță Ropoteală), Radu Beligan („dramaturgul” Forțian) și alții au adăugat note personale pline de umor și adevăr.

Spectacolul condus într-un ritm alert și cu o mină sigură a confirmat deosebitele calități teatrale ale comediei, constituind astfel unul din succesele dramaturgiei noastre care se pregătește să întîmpine aniversarea mării Eliberări.